

De eerste patiënten met het coronavirus werden in december 2019 in China ziek. Wat betekent de uitbraak van het virus voor de controle van de jaarrekening? Wat als de continuïteit van een onderneming opeens op het spel staat? De NBA bracht een alert uit over de impact van corona op het werk van accountants.

TEKST NBA BEELD HOLLANDSE HOOGTE / LAURENS VAN PUTTEN

Coronagebeurtenissen na balansdatum

Pas in maart 2020 werd de omvang en impact van de coronapandemie echt zichtbaar voor landen in Europa. Voor boekjaren met een rapportagedatum daarvoor zijn de gevolgen van de coronacrisis dus in principe gebeurtenissen na balansdatum, die geen invloed hebben op de rapportage. Maar veel bedrijven stellen hun jaarverslag pas iets later op; dan komt de vraag op wat de gevolgen van het virus zijn voor de continuïteit. En wat te doen met een organisatie die het boekjaar afsloot op 31 maart en gebeurtenissen die al hebben plaatsgevonden daarin moet meenemen? Denk aan afwaarderingen van activa, waardering van openstaande vorderingen, mogelijke contractbreuken en boetes, of het voldoen aan convenanten, inclusief de vereiste toelichtingen in de rapportage. Daar moet de accountant iets mee.

Verzamelen van voldoende controle-informatie

Veel werknemers in Nederland is gevraagd in ieder geval tot eind april en vaak nog daarna thuis te werken. Ook bij accountantskantoren wordt veel vanuit huis gewerkt. Daardoor kan het langer duren om relevante (controle) informatie aan te leveren bij de accountant. Ook is er nu bijna geen *face-to-face* contact tussen cliënt en accountant of leden van het controleteam. Lastig. Bovendien kan er vrijwel niet worden gereisd, dus een *review* ter plaatse is niet zomaar uitgevoerd. Digitaal kan er wel veel, gelukkig, zoals het delen van het controledossier, of online overleg met de cliënt of met collega's in het buitenland. Maar er zullen ook situaties zijn waarin dat niet lukt. Van accountants wordt verwacht dat zij professioneel-kritisch zijn. De coronagebeurtenissen - hoe uitzonderlijk ook - veranderen niets aan de vereisten om voldoende en geschikte (controle)informatie te verkrijgen ter onderbouwing van de controle-, samenstellings- of andere

verklaring. Vertragingen bij het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen betekenen dat de controle later dan gepland wordt afgerond. En dus dat de controleverklaring ook pas later kan worden afgegeven.

Wat moet er in de controleverklaring?

Als er onzekerheid is over de continuïteit moet de accountant kijken naar de standaarden. Veel ondernemers hebben geen uitgewerkte plannen hoe zij de crisis kunnen overleven, omdat nog niet duidelijk is hoe lang die zal duren en wat het effect op langere termijn zal zijn. Begrijpelijk dat zij dan geen uitgewerkte liquiditeitsprognose kunnen opstellen. Tegelijk ligt er een uitgebreid pakket met steunmaatregelen van het kabinet, dat in principe gezonde bedrijven moet helpen om de crisis te doorstaan. Bijvoorbeeld door uitstel van betaling, deeltijdontslag, door de staat gegarandeerde kredieten of anderszins. Toch zal in veel gevallen sprake zijn van ernstige onzekerheid over de continuïteit. Een adequate toelichting bij ernstige onzekerheid over de continuïteit als gevolg van het coronavirus, inclusief duidelijke toelichting op de onzekerheden, kan in principe leiden tot een goedkeurende verklaring. Wel moet dan een sectie continuïteit worden opgenomen in de controleverklaring. Daarvoor is in NBA Alert 42 een voorbeeldtekst opgenomen, maar het kan ook een andere tekst zijn die voldoet aan de vereisten, zoals bijvoorbeeld te vinden bij de voorbeeldteksten in de HRA over continuïteit.

Onzekerheid over continuïteit

Als er om andere redenen al onzekerheid was over de continuïteit, dan moet de accountant nagaan wat de impact hiervan is. In die situaties ligt het wel voor de hand dat ondernemingen liquiditeitsprognoses hebben, in ieder geval van de situatie voor de coronacrisis. Is die toelichting dan voldoende helder en de waardering op continuïteits-

basis acceptabel, gezien de situatie? Zo niet, dan kan mogelijk ook de waardering op continuïteitsbasis in het geding zijn.

De tijd heelt alle wonden. Naarmate de tijd vordert wordt de impact van het coronavirus op de continuïteit van ondernemingen duidelijker. De NBA verwacht dat in de komende periode in veel accountantsverklaringen een sectie continuïteit wordt opgenomen vanwege de coronacrisis. Toch zullen er situaties zijn waar dit niet gebeurt, omdat de impact van corona op de organisatie (voor zover te voorzien) en ook de financiële positie van de onderneming geen aanleiding vormt voor ernstige onzekerheid over de continuïteit.

Dan moet uiteraard wel worden voldaan aan (eventuele) andere rapporteringsverplichtingen vanuit het verslaggevingsstelsel. Eventueel kan worden gekozen voor een vrijwillige toelichting in de controleverklaring. Ook zullen er situaties zijn waar waardering op basis van continuïteit niet meer toereikend is.

NBA ALERT 42: HOUVAST VOOR ACCOUNTANTS

Op 3 maart 2020 kwam de NBA voor het eerst met de NBA Alert 42 'Impact Coronavirus op accountantswerkzaamheden'. Sindsdien is deze alert regelmatig aangepast aan de ontwikkelingen. Hij bevat informatie voor zowel de controlepraktijk als de samenstelpraktijk en ook voor accountants in business en stakeholders.

De Alert is als pdf beschikbaar via nba.nl en Accountant.nl.

Verantwoordelijkheid

Dat accountants meer aandacht besteden aan de toelichting van het management in de jaarrekening vanwege onzekerheid over de continuïteit, verandert niets aan de verantwoordelijkheden van het management en van de accountant. De organisatie blijft verantwoordelijk voor een evaluatie van de impact van de coronagebeurtenissen en voor de adequate toelichting in de jaarrekening. En de accountant moet beoordelen of dat toereikend is gedaan. ←

